

Programma Digitaal Werken in de Strafrechtketen

1. De opdracht	2
2. Het speelveld	4
3. Resultaten tot maart 2016	6
4. Het programma DWS en de aanpak	9
5. In de proeftuinen	10
6. Ketenbrede ontwikkelingen en visie	12
7. Plateauplaning 2016 tot 2020	14
8. Implementatie	17
9. Vooruitblik	18

Ministerie van Veiligheid en
Justitie

de Rechtspraak

OPENBAAR MINISTERIE

Justitiële Informatiedienst
Ministerie van Veiligheid en Justitie

GEACHTE LEZER,

Een opdracht om de strafrechtketen te digitaliseren is enorm, evenals de impact ervan op het functioneren van de strafrechtketen. Dat we de afgelopen periode in staat zijn geweest een fundament hiervoor te leggen, is te danken aan de inzet, het geduld en het doorzettingsvermogen van een relatief kleine groep kernspelers uit de keten.

Dit is tegelijk ook de reden dat velen van u er nog niet veel van gemerkt hebben, maar dat gaat drastisch veranderen. Er zal de komende jaren een beroep gedaan worden op alle professionals in en buiten de keten.

Het is zeker dat we op ons pad hindernissen gaan tegenkomen. Dat hoort erbij en daar leren we van. De ervaring leert dat als we bereid zijn tot samenwerken, niet alleen in de eigen organisatie maar juist ook met de buurorganisaties, wij daar ook weer uitkomen. Immers de drijfveer om de strafrechtketen te verbeteren verbindt ons allen.

Kortom, ik heb er alle vertrouwen in dat als wij onze krachten bundelen we met elkaar een mooie digitale toekomst tegemoet gaan.

Veel leesplezier,
Annemiek Huigen, algemeen
programmamanager DWS MinVenJ

LEESWIJZER

Voor u ligt het document over het programma Digitaal Werken in de Strafrechtketen (DWS). Dit is in opdracht van de stuurgroep DWS opgesteld en wordt u aangeboden, mede namens het kernteam.

Uniek is dat de gehele top van de strafrechtketen zich heeft gecommitteerd aan de opgave om in de komende jaren samen de keten te digitaliseren. Het doel van dit document is allereerst u te informeren over de stand van zaken en de voortgang.

Om u een idee te geven over de hectiek en in welk enorme krachtenveld deze ambitieuze opgave moet worden uitgevoerd, is ook het speelveld beschreven.

Tegelijk wordt iets verteld over de gekozen aanpak. Niet groots en meeslepend, maar in kleine stappen, zodat

het hele proces beheerst kan verlopen. Dat betekent dat pas als nieuwe werkwijzen en technologieën zich in de praktijk hebben bewezen, wordt beslist of en hoe deze landelijk kunnen worden ingezet. Deze aanpak heeft in proeftuin Noord Nederland al een eerste succes opgeleverd. De implementatie van het daar opgeleverde resultaat kunt u later dit jaar in uw regio of arrondissement tegemoet zien. Een belangrijke mijlpaal.

Over wat er de komende jaren staat te gebeuren en in welke volgorde, kunt u een eerste indruk krijgen. U kunt lezen dat we behalve aan de stappen op korte termijn, tegelijk werken aan veranderingen en innovaties voor de langere termijn.

Tot slot wordt kort ingegaan op de toekomst en de structurele samenwerking in de keten.

Kernteam DWS

Programmamanagers uit de organisaties: Tony Rikken (ZM), Paul Huijser (OM), Bas van Tol (politie, vanaf 1 oktober 2015, opvolger van Edwin Delwel), Johan Rauwerda (Justid, vanaf 1 februari 2016, opvolger van Luuk Ketel), Annemiek Huigen (algemeen programmamanager tot 1 april 2016), Peter Muijen (plv. algemeen programmamanager).

Stuurgroep DWS

De leden van de stuurgroep: Peter Veld (wnd DG RR, vz.), Kees Sterk (Rechtspraak), Albert van Wijk (OM), Martine Vis (Nationale Politie tot 1 maart 2016), Johan Wiltvank (Justid), Simon Sibma (CJIB), Leo Peereboom (MinVenJ), Edward Vriends (MinVenJ tot 1 januari 2016). ■

Colofon

Dit is een uitgave van het programma Digitaal Werken in de Strafrechtketen.

Het programmabureau is bereikbaar via
(088) 699 15 97.

Meer weten, aanmelden of liever afmelden? Mail naar dws@minvenj.nl Kent u collega's voor wie deze e-zine mogelijk interessant is? Stuur deze mail door.

1 Het programma DWS: De opdracht

1.1 Digitaal uitwisselen van processtukken

In 2012 bracht de Algemene Rekenkamer een kritisch rapport uit over de strafrechtketen. Naar aanleiding van dit rapport is bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie het programma Versterking Prestaties Strafrechtketen (VPS) ingesteld. Als onderdeel daarvan is in oktober 2013 het programma Digitaal Werken in de Strafrechtketen (DWS) gestart. Direct aan het begin van dit programma is geconstateerd dat digitalisering van de strafrechtketen een belangrijke bijdrage zal leveren aan de versterking van de prestaties van de strafrechtketen. Door een digitale informatie-uitwisseling zal de keten richting burger verbeteringen in het strafproces realiseren en ook efficiënter kunnen samenwerken. Daarnaast is onontkoombaar dat de keten aansluit bij de modernisering van de samenleving en bij de ervaringen die burgers en professionals op andere terreinen al hebben met digitalisering. Deze ambitie is in 2013 vertaald voor het programma DWS:

IN 2016 IS DIGITALE UITWISSELING VAN PROCESSTUKKEN TUSSEN PARTNERS IN DE STRAFRECHTKETEN, MET PARTNERS IN DE EXECUTIEFASE EN MET ADVOCATUUR EN BURGERS DE NORM.

Een uitdaging waarvan alle stuurgroepleden DWS hebben aangegeven dat het geen geringe opgave is. In veranderkundig opzicht betekent deze opdracht heel veel voor de organisaties en voor het werk van de professionals in de strafrechtketen.

1.2 Kick off in 2013: naar papierloos werken

In oktober 2013 is door de stuurgroep DWS tijdens een kick off-bijeenkomst het startsein gegeven voor het programma. Alle leden hebben zich gecommitteerd aan de opdracht om digitaal werken in de strafrechtketen te bereiken langs twee sporen:

- Spoor 1 (Korte termijn opdracht): In 2016 worden processtukken binnen de strafrechtketen digitaal uitgewisseld en ook naar buiten toe.
- Spoor 2 (Lange termijn opdracht): Een gezamenlijke visie op hoe strafrechtketenpartners in de toekomst – digitaal – samen willen werken.

Het antwoord op de vraag 'hoe partners in de toekomst digitaal samen willen werken' (spoor 2) moet als richting kunnen dienen voor de stappen die gezamenlijk worden gezet op de korte termijn (spoor 1). Afgesproken is dat de focus van het programma ligt op het digitaal uitwisselen van processtukken tussen OM, Rechtspraak, politie, met partners in de executieketen en richting

burgers en advocatuur. Inmiddels is de opdracht van spoor 1 bijgesteld qua tempo. Afgesproken is dat de keten in 2016 start met de implementatie van het uitwisselen van gedigitaliseerde processtukken in eenvoudige zaken (interventie) en dat later de implementatie in complexere zaken volgt. Dit is naar verwachting een traject van een aantal jaren.² Vervolgens zal toegewerkt worden naar het op de langere termijn volledig digitaal werken van de strafrechtketen.

1.3 Samenwerking en ketenbrede projecten

Ook vóór de start van het programma DWS werd door partners in de strafrechtketen gewerkt aan de digitalisering van hun processen. Na de start in 2013 zijn deze digitaliseringsinitiatieven en/of projecten in kaart gebracht. Binnen DWS stemmen de ketenpartners waar nodig de interne projecten en programma's op elkaar af, zodat goede aansluiting ontstaat in de keten. Andere projecten waarin processen van verschillende partners elkaar raken zijn ketenbreed opgepakt. Zo werken de kernpartners in de strafrechtketen (politie, OM, rechtspraak en Justid) in gezamenlijkheid aan de digitalisering van de keten.

Tegelijkertijd werkt men samen aan ketenbrede ontwikkelingen die iedereen in de strafrechtketen aangaan, zoals de elektronische wijze van ondertekening (waarvoor stukken niet meer op papier getekend hoeven te worden) en aan digitaal (samen)werken op de langere

termijn (spoor 2). Bij de ontwikkeling van deze (e.a.) digitale oplossingen wordt rekening gehouden met de geldende Rijksbrede uitgangspunten en VenJ-brede architectuur principes.

Het programma DWS kijkt natuurlijk ook naar de raakvlakken met andere landelijke programma's waar de organisaties mee te maken hebben, waaronder ZSM, Uitvoering Strafrechtelijke beslissingen (USB), Recht doen aan slachtoffers, Modernisering Strafvordering, Mobiel Effectiever op Straat (MEOS), Taskforce OM-ZM, KEI civiel-bestuur en andere.

1.4 Tussenbalans maart 2016

Nu, ruim tweeënhalf jaar later, is het tijd om de tussenbalans op te maken en in kaart te brengen waar het programma DWS staat. Binnen de scope van het programma DWS hebben ketenpartners inmiddels de nodige stappen gezet. De eerste resultaten van de gezamenlijke proeftuinen, waarin oplossingen voor digitale uitwisseling van stukken zijn beproefd, worden langzamerhand rijp voor bredere toepassing in het land. Kortom, het is een goed moment om stil te staan bij de stand van zaken van het programma DWS, de geplande stappen voor de komende periode en die voor de jaren daarna. Dit document markeert daarmee de tussenstand van het programma DWS.

¹ Gezien de focus van het programma wordt actief samengewerkt tussen de kernspelers politie, OM en rechtspraak waarbij er ook voor gekozen is Justid nauw te betrekken. Met andere relevante partijen in de strafrechtketen is op andere wijze verbinding gezocht.

² Zie voortgangsrapportage Verbetering Prestaties Strafrechtketen aan de Tweede Kamer (december 2015), bijlage bij Kamerstuk 29279-295.

2 Het speelveld

De voortgang van de digitalisering van de strafrechterketen kan niet los worden gezien van de complexe en dynamische context waarbinnen het programma zich afspeelt. Zo verandert de (digitale) wereld om ons heen snel. Elke partner kent naast uitdagingen voor dit programma andere opgaven. Denk aan de reorganisaties, financiële krapte en andere gevoelige kwesties. Het organisatiebelang is daarmee niet altijd in lijn met het ketenbelang. Het is een zoektocht naar waar actuele belangen van ketenpartners en het ketenbelang elkaar raken. Samenwerken in verbondenheid, zonder de eigen verantwoordelijkheden uit het oog te verliezen. Dit is het speelveld:

2.1 Externe druk versus interne druk

De gekozen ontwikkelaanpak brengt met zich mee dat helderheid over de concrete resultaten, de kosten en doorlooptijden stap voor stap ontstaat. Tegelijkertijd ligt er wel een belofte van de minister aan de Tweede Kamer over digitalisering in de strafrechterketen. De samenleving digitaliseert snel. Dit legt druk richting een spoedige voortgang en staat soms op gespannen voet met de ruimte die nodig is om de oplossingen in de proeftuinen te laten ontstaan en de *lessons-learned* daaruit een goede plek te kunnen geven. Dit geldt teneer nu alle ketenpartners naast de digitalisering ook andere prioriteiten hebben.

2.2 Samenwerken tussen ketenpartners

Samenwerken binnen de strafrechterketen is, ook gezien de verschillen in wettelijke taken en verantwoordelijkheden, niet vanzelfsprekend. De taken en verantwoordelijkheden van politie/OM/rechtspraak zijn duidelijk gescheiden. Echter, digitalisering vergroot de noodzaak om nu en in de toekomst op alle niveaus constructief samen te werken. Het opbouwen van het wederzijds vertrouwen voor een goede samenwerking kost tijd en vraagt continue aandacht. Als belangrijke mijlpaal is te vermelden dat de stuurgroepleden VPS recent hebben besloten de inmiddels opgebouwde samenwerking tussen de ketenorganisaties te bestendigen en deze een duurzaam karakter te geven. In oktober 2015 is het besluit Duurzaam Samenwerken, door de ketenpartners in aanwezigheid van de minister, getekend. Op dit moment wordt gewerkt aan de praktische uitwerking. Een ketendirecteur is per 1 januari 2016 aangesteld.

2.3 Inzet van de politie

De politie speelt een cruciale rol aan de start van de keten. Ze levert de basisinformatie waarmee het OM aan de slag gaat en op basis waarvan de rechter beslist. De politie wil graag af van papier. De inzet van de politie was tot voor kort echter beperkt in verband met de grootschalige reorganisatie van de Nationale Politie en wegens het ontbreken van prioriteit in het IV portfolio. Dit laatste is eind 2015 gewijzigd. De politie inzet in het programma is sindsdien verhoogd en dit is merkbaar. Ondanks de recente ontwikkelingen binnen de politie rondom de financieringstekorten op het gebied van ICT is in maart 2016 in het nieuwe IV portfolio 2016 wederom prioriteit toegekend aan DWS.

2.4 Capaciteit van het Openbaar Ministerie (OM)

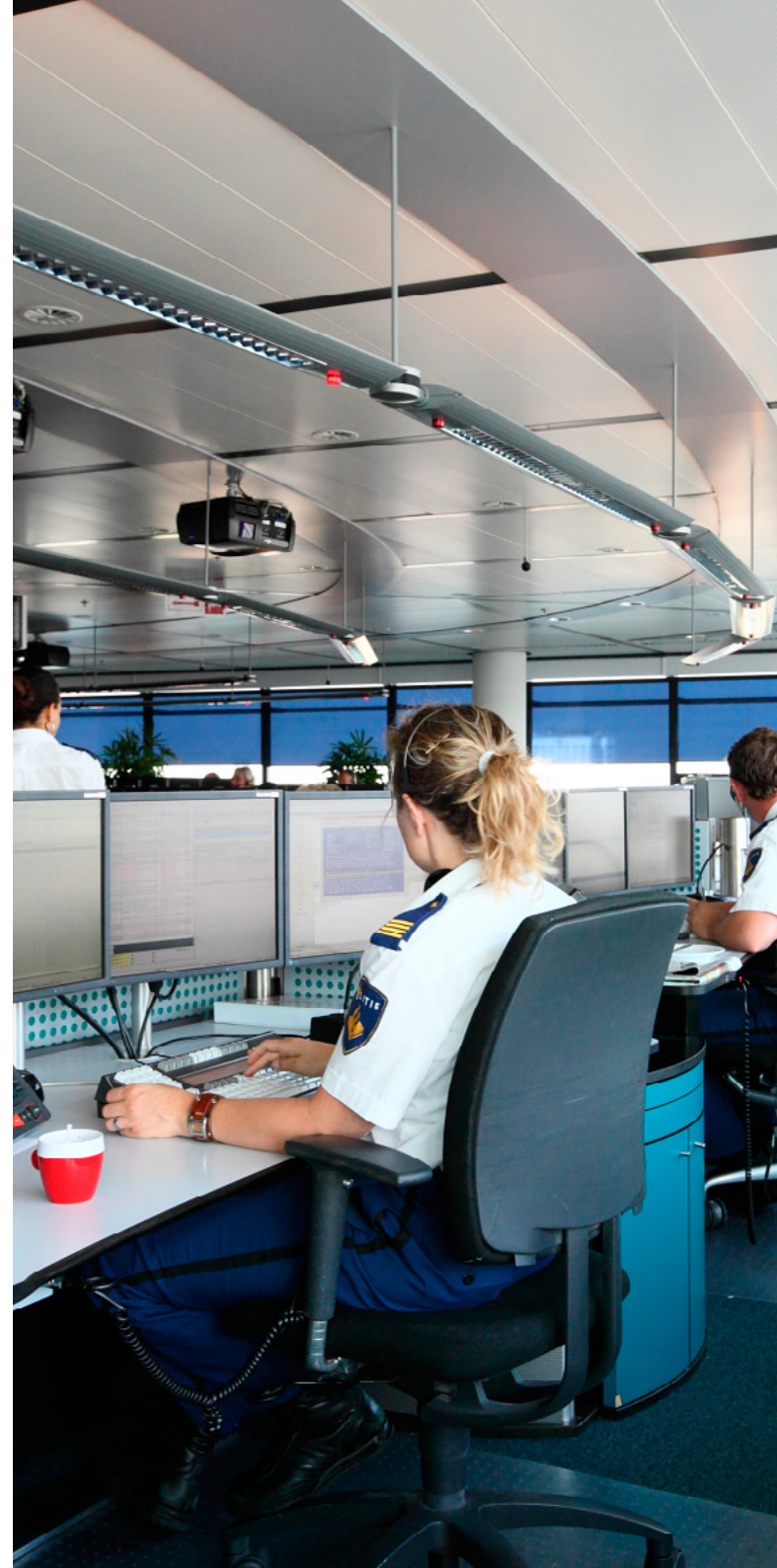
Het OM neemt een centrale positie in binnen de strafrechtketen en daarom ook binnen het programma DWS. Er wordt bij alle veranderingen een groot beroep gedaan op de deskundigheid en capaciteit vanuit deze organisatie. Dit is lastig in een situatie waar het OM flink moet bezuinigen en bovendien vele andere zaken uit het primaire proces de aandacht vragen.

2.5 Positie van de rechtspraak

Voor de rechtspraak is het steeds kunnen waarborgen van haar onafhankelijke positie een vereiste bij alle veranderingen. Bovendien speelt er nog een ander groot digitaliseringsprogramma, te weten KEI civiel en bestuur. Behalve dat de rechtspraak rekening moet houden met de ontwikkelingen in de strafrechtketen, heeft zij intern te maken met vergelijkbare ontwikkelingen binnen de andere rechtsgebieden. Digitaal archiveren, elektronisch tekenen en digitale communicatie met burger en advocatuur raakt tenslotte niet alleen het strafrecht

2.6 De vele taken van Justitiële Informatiedienst (Justid)

Justid speelt bij veel van de ontwikkelingen op het gebied van de digitalisering in de keten een rol zoals bij het scannen onder vervanging (het digitale processtuk vervangt het originele papier), het digitaal archiveren, het ontwikkelen van het elektronisch tekenen en het digitaal uitwisselen. Door de gekozen ontwikkelstrategie staat het als organisatie bovendien voor de uitdaging dat niet ruim van te voren duidelijk is welke voorzieningen wanneer moeten worden opgeleverd. Ook dat wordt bij de gebezigde ontwikkelaanpak pas in een laat stadium helder. ■

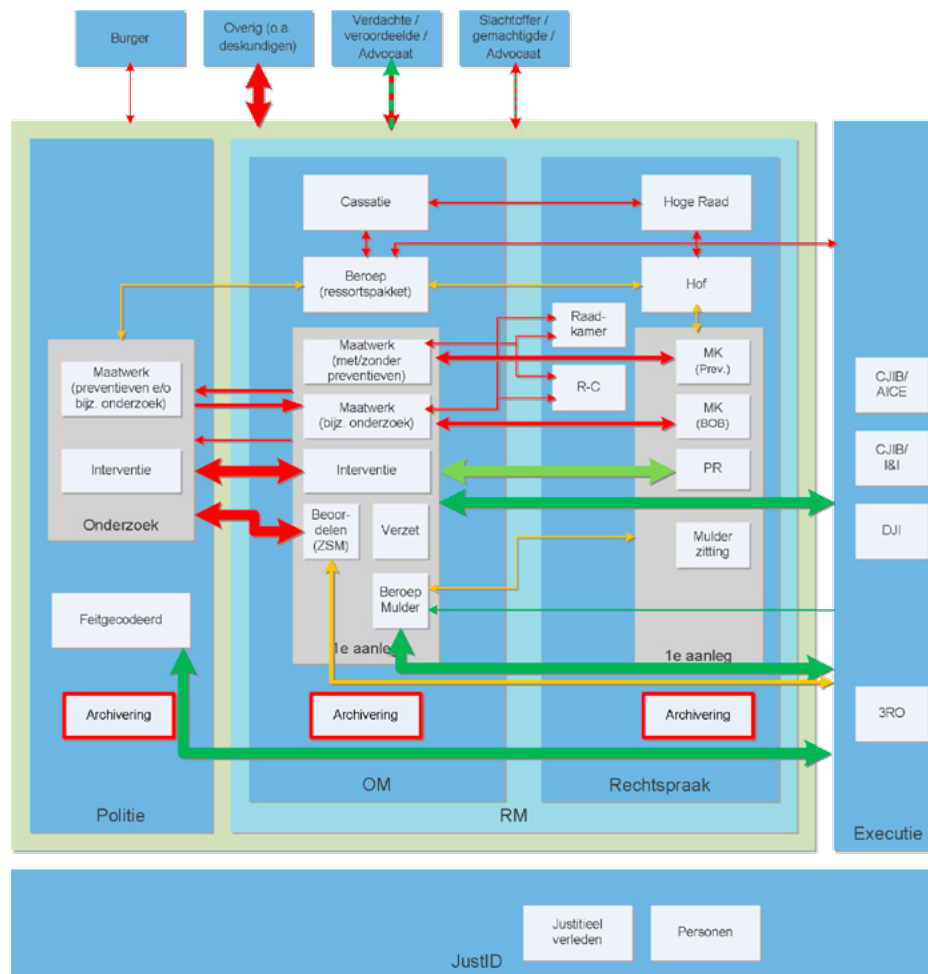
3 Resultaten

Om inzicht te geven in de stand van het digitaal werken in de strafrechtketen is in mei 2014 een eerste rapport *Digitaal werken in de strafrechtketen - stand van zaken opgesteld*. Dit rapport geeft een landelijk beeld van de huidige situatie ten aanzien van digitaal uitwisselen. Inmiddels is dit rapport geactualiseerd met de laatste ontwikkelingen tot november 2015.³

De figuur geeft de huidige landelijke situatie aan. Met kleur is zichtbaar gemaakt hoe de uitwisseling van stukken tussen partners verloopt. Het aantal rode pijlen laat duidelijk zien dat er nog veel te doen staat. Pas als alles donkergroen is, hebben we het huidige proces in de keten volledig gedigitaliseerd en is spoor 1 klaar. Kortom, dan kan de keten de documenten papierloos uitwisselen.

Resultaten tot maart 2016

Hoewel er nog genoeg te doen is, hebben de ketenpartners ook al het nodige bereikt en is er sinds de start van het programma een aantal belangrijke ontwikkelingen gaande.

- Rood uitwisselen geheel op papier 1
- Geel uitwisselen op papier en digitale registratie
- Lichtgroen digitaal (kopie conform) uitwisselen en verwerken, maar het origineel blijft papier
- Donkergroen volledig digitaal afhandelen en uitwisselen

³ Zie voor een uitgebreidere beschrijving het rapport *Digitaal Werken in de Strafrechtketen. Stand van zaken* (Programma DWS, november 2015), op te vragen bij het programmabureau DWS.

Een aantal voorbeelden van wat reeds is bereikt:

3.1 Interventiezaken 1^e aanleg digitaal voorbereid en afgedaan

Het OM en de rechtspraak bereiden al geruime tijd interventiezaken – in eerste aanleg – digitaal voor en kunnen ook op eenvoudige zittingen de zaken digitaal afdoen. De rechtspraak maakt daarbij al geruime tijd gebruik van het systeem Divos als dossierviewer. Een belangrijke stap in de strafrechtketen, ook voor volgende veranderingen.

3.2 Tijd- en plaatsafhankelijk werken

Ook zijn alle officieren van justitie inmiddels uitgerust met een Windows 8 tablet. Verder zijn er *telesticks* beschikbaar gesteld waardoor mogelijkheden voor tijd- en plaatsafhankelijk werken zijn gerealiseerd dan wel uitgebreid. De rechtspraak heeft de mogelijkheid om vanaf een externe locatie in te kunnen loggen via REP uitgerold, waardoor ook binnen de rechtspraak veel meer tijd en plaats onafhankelijk kan worden gewerkt. Daarnaast is de rechtspraak ter ondersteuning van het digitaal werken gestart met het uitzetten van *ultrabooks*.

3.3 Digitale Dossier Viewer (DDV)

Een vernieuwing binnen het OM is dat na beproeving in de proeftuin Rotterdam de Digitale Dossier Viewer (DDV) landelijk beschikbaar is gesteld. Officieren hebben via deze viewer toegang tot processtukken voor alle zaken die in het systeem GPS worden afgedaan. Dit betekent met name voor digitale behandeling van

Meervoudige Kamer-zaken een belangrijke verbetering. Momenteel wordt deze voorziening gereed gemaakt voor gebruik op de Windows 8 tablets en aangepast voor toepassing in hoger beroep.

Lopende ontwikkelingen.

Een tweetal voorbeelden:

Onderzoeken digitaal

Om het proces rond de inzet van BOB digitaal te ondersteunen wordt nu door het OM en de rechtspraak samen gewerkt aan het bouwen en testen van een onderzoeksmodule. De recent verhoogde inzet van de politie binnen het programma maakt dat de politie nu aanhaakt bij dit project.

Slachtofferportaal

Vermeldenswaardig is dat het OM samen met Slachtofferhulp Nederland, in opdracht vanuit het Directoraat Generaal Straffen en Beschermen, is gestart met de ontwikkeling van een slachtofferportaal. Dit wordt opgepakt vanuit het ketenprogramma Recht doen aan slachtoffers. Ook aansluiting vanuit de politie is gewenst, met name om ook de verbinding te kunnen leggen met het portaal van de politie. Het belang is duidelijk. De eerste organisatie waarmee slachtoffers te maken krijgen en in veel gevallen ook de enige (denk aan de niet-opgeloste zaken) is tenslotte de politie.

Toine Duffhues, implementatiemanager van het programma Recht doen aan slachtoffers van het ministerie van Veiligheid en Justitie

'We maken op dit moment een start met een ketenslachtofferportaal. Daarbij ondersteunen wij de ontwikkelingen van de onderliggende portalen van onze ketenpartners politie, OM, Slachtofferhulp Nederland, Schadefonds Geweldsmisdrijven en het Centraal Justitieel Incasso Bureau, want zonder onderliggende portalen geen ketenportaal!'

3.4 Digitaal werken met behulp van Divos-Hoven

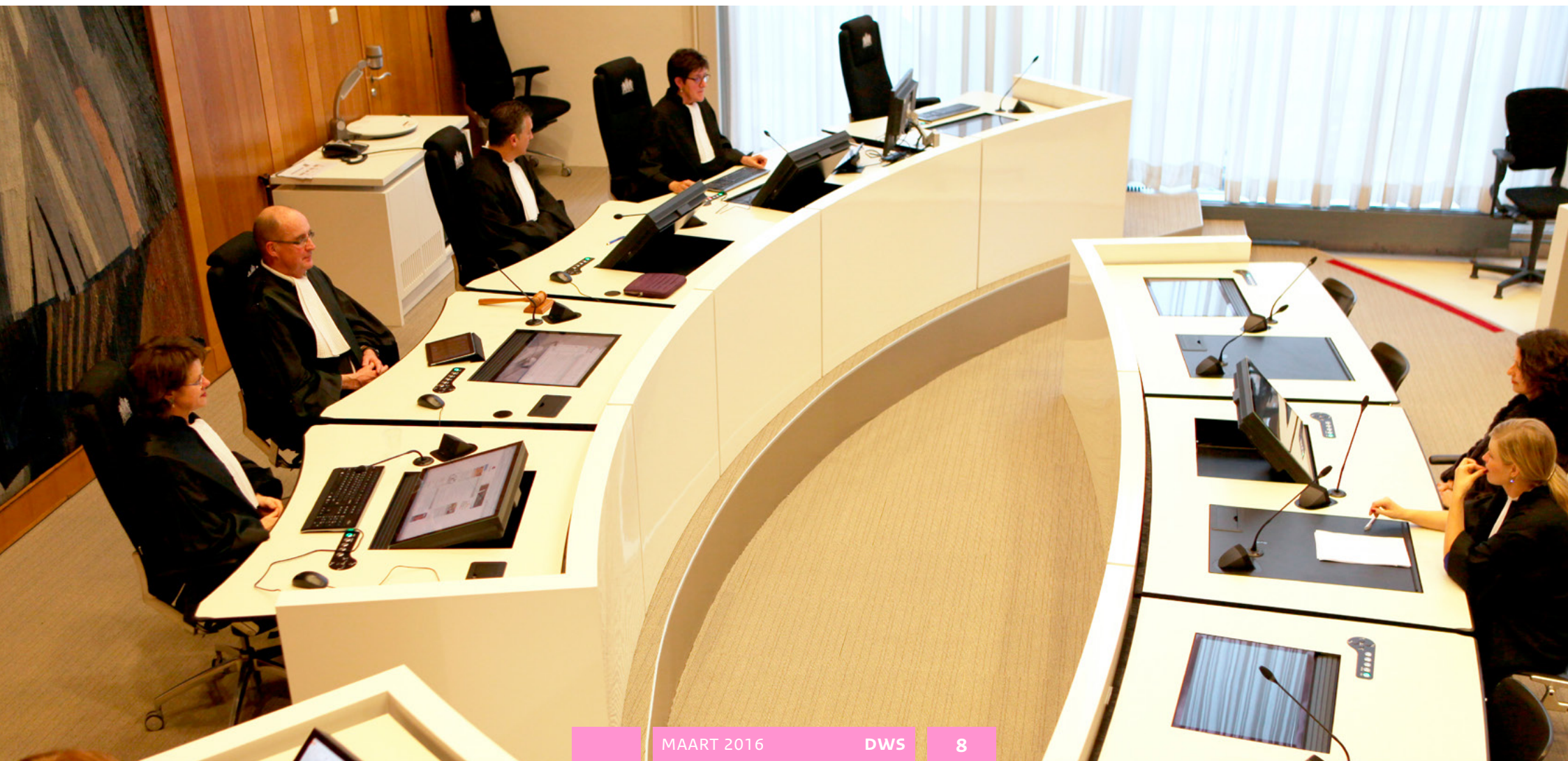
De gerechtshoven zijn gestart met het digitaal werken met behulp van Divos-Hoven. De uitrol van Divos-Hoven bereidt de rechtspraak voor op digitale overdracht van dossiers tussen Rechtbank en Hof.

3.5 Burgerportaal Verkeer

In 2015 is het Burgerportaal Verkeer opengegaan. Hierin kunnen burgers die een verkeersboete hebben gekregen onder andere flitsfoto's opvragen en hun boete betalen. Zij kunnen desgewenst via het portaal in verzet gaan bij het OM tegen de opgelegde boete.

3.6 Het advocatenportaal verstrekt dossiers

In 2015 zijn in interventiezaken ca. 23.000 dossiers digitaal aan advocaten verstrekt. Dit is een succesvolle samenwerking tussen OM, rechtspraak en advocatuur. Het betreft nu alleen nog het verstrekken aan advocaten. Aan uitgebreidere mogelijkheden, bijvoorbeeld aan een wederzijdse uitwisseling wordt nog gewerkt. ■

4 Het programma DWS: De aanpak

4.1 Ontwikkelaanpak

Het programma DWS is vooral een veranderkundig traject met IT componenten. Digitaal werken betekent een andere werkwijze en vraagt om aandacht voor de noodzakelijke (cultuur)omslag in organisaties. Binnen DWS staan de professional en werkprocessen centraal. Gelet op de veranderopgave en gezien de omvang en de complexiteit is het van belang om op korte termijn en in kleine stappen gezamenlijk ervaring op te doen met digitaal werken in de keten. Dit heeft ertoe geleid dat DWS met een ontwikkelaanpak grotendeels in verschillende proeftuinen met en door professionals in de keten is vormgegeven. Dit gebeurt door middel van een *no regret* aanpak richting het toekomstperspectief (spoor 2). Allereerst in de proeftuinen op basis van co-creatie met alle betrokken partijen ontwikkelen en beproeven. Vervolgens worden de resultaten hiervan opgehaald, geëvalueerd, getoetst en wordt er bij een positief resultaat opgeschaald. Op deze manier wordt in de praktijk snel ervaring opgedaan en op basis van beproefde resultaten besloten over wel of niet verdere landelijke toepassing ervan.

Binnen het programma DWS zijn een drietal proeftuinen gestart. De projecten in de proeftuinen zijn nu vooral gericht op de realisatie van de opdracht uit spoor 1 om snel een stap te kunnen maken met de digitalisering in de keten. Gelijktijdig wordt door partners ook gewerkt aan een aantal ketenbrede vraagstukken die voor de

langere termijn duurzame innovatieve oplossingen bieden en het scannen van documenten op termijn overbodig maken. Daarbij wordt voortdurend geschakeld tussen de projecten in de proeftuinen enerzijds en de langere termijnontwikkelingen anderzijds, om er voor te zorgen dat de eerste digitale stappen zoveel mogelijk voorbereiden op de duurzame digitale samenwerking in de toekomst.

De stapsgewijze aanpak wordt in het hele programma doorgevoerd. Niet alleen in de ontwikkelfase. Ook in de implementatie van de eerste ketenresultaten zal worden gewerkt met overzichtelijke, logisch opgebouwde stappen waarin steeds de ervaringen uit eerdere stappen worden meegenomen.

4.2 Rol van het programma DWS

De verantwoordelijkheid voor realisatie van de opdracht in de keten en voor de implementatie in de eigen organisatie ligt bij de ketenpartners zelf. Het programma DWS coördineert, geeft overzicht (op basis van informatie van de ketenpartners zelf en informatie uit de proeftuinen) en inzicht (bijvoorbeeld in wat al wel is opgepakt en wat nodig is). Ook monitort DWS de voortgang, het signaleert knelpunten richting stuurgroep DWS en faciliteert en het ondersteunt de samenwerking en afstemming in de keten. Het programma organiseert dat de nog ontbrekende ontwikkelingen in of buiten de proeftuinen plaatsvinden en biedt capaci-

teit en deskundigheid. DWS signaleert en pakt de ketenbrede vraagstukken op en beantwoordt deze samen met de ketenpartners, zoals bijvoorbeeld het elektronisch tekenen en digitaal uitwisselen van multimedia.

4.3 De scope

In verschillende stappen is spoor 1 verder geconcretiseerd om overzichtelijke en beheersbare stappen te definiëren en zo richting te geven aan de verschillende projecten en initiatieven in de keten. De volgorde van de stappen is terug te vinden in de hierna weergegeven plateauplanning (zie paragraaf 7). ■

5 In de proeftuinen

Het programma DWS is zoals gezegd vooral een veranderkundig traject. De ontwikkelaanpak is het meest duidelijk zichtbaar in de proeftuinen. Binnen het programma DWS is een aantal proeftuinen gestart, te weten de proeftuin Noord-Nederland, de proeftuin Rotterdam en de proeftuin Den Haag. Proeftuin Noord-Nederland is inmiddels succesvol afgerond.

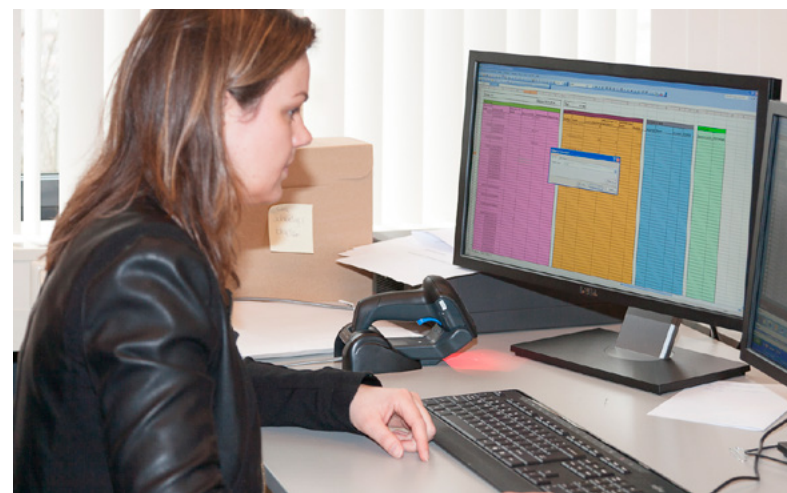
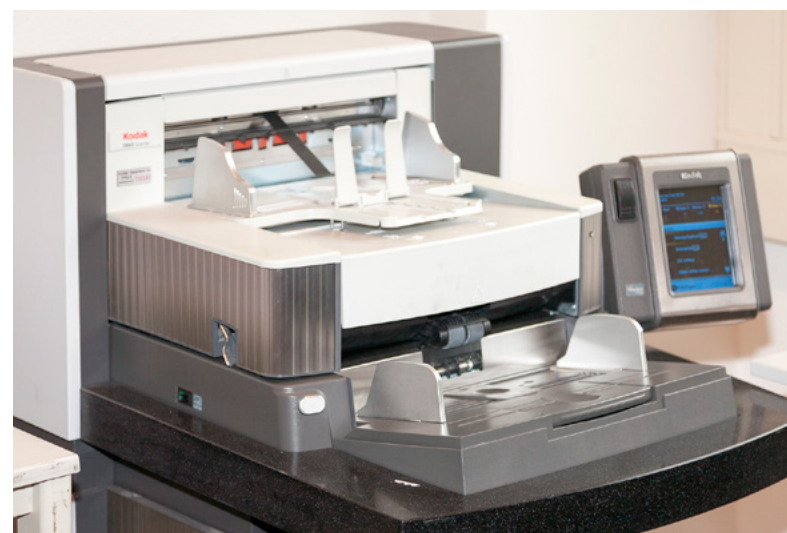
5.1 Digitaliseren en archiveren van stukken in Noord-Nederland (in interventiezaken)

In deze proeftuin hebben met name professionals van het OM samen met Justid zich bezig gehouden met digitalisering van de zaken uit het politierechterproces (interventiezaken). Tijdens de beproeving is een aantal uitgangspunten getoetst, waaronder het uitgangspunt *Centraal scannen tenzij*. De uitgangspunten zijn verwerkt in de Project Start Architectuur (PSA) voor de proeftuin. In februari 2016 is de evaluevaluatie (scannen onder vervanging voor interventiezaken) opgeleverd en het resultaat, de zogenaamde indirecte methode, is door de stuurgroep goedgekeurd. Een eerste mijlpaal is behaald. De gezamenlijke voorbereidingen voor de landelijke implementatie zijn in gang gezet en de implementatie zelf zal naar verwachting rond de zomer van dit jaar van start gaan. Wat dit voor de organisaties betekent is beschreven in paragraaf 7, plateau 1. Het beproeven van het digitaal archiveren van interventiezaken achteraf is nog niet voltooid. Dit zal buiten de proeftuin Noord-Nederland verder worden opgepakt.

De stand van zaken is als volgt: van de noodzakelijke koppeling tussen de systemen van OM en Justid, te weten GPS en CDD, is sinds eind oktober een testversie beschikbaar. Deze geeft inzicht in specificaties voor de bouw van de definitieve koppeling. Deze volgt in de loop van dit jaar. Voor de digitale archivering ligt een aantal vragen op tafel. Bijvoorbeeld: Vanuit welk systeem gaat de rechtspraak archiveren in CDD?

Aanvullende beproeving

In Noord-Nederland is de zogenaamde indirecte methode beproefd, waarbij processen-verbaal (pv's) van de politie via het OM worden aangeleverd aan Justid ter digitalisering. Dit is de eerste te implementeren stap. Aanvullend hierop vindt een beproeving van de zogenaamde directe methode in Oost-Nederland plaats. In deze beproeving wordt vooral gekeken naar de toekomstige mogelijkheid voor rechtstreekse aanlevering van pv's door de politie aan Justid.

5.2 Digitaal voorbereiden, afdoen en uitwisselen in Rotterdam (MK-loopzaken en preventieven)

In Rotterdam is inmiddels nuttige ervaring opgedaan en de proeftuin heeft een groot aantal bevindingen opgeleverd ten aanzien van het digitaal voorbereiden, afdoen en uitwisselen in het proces van meer complexe zaken (MK-loopzaken en zaken met preventieve hechtenis). Het wachten is nog op de oplevering van de verbeterde koppeling tussen de systemen van OM en rechtspraak, te weten GPS en DIVOS. Deze koppeling wordt nu gebouwd en is naar verwachting in de eerste helft van 2016 gereed om daarna getest en beproefd te worden. Zodra die beschikbaar is, is vervolg van de beproevingen nodig in Rotterdam. Het doel is de resultaten daarvan, na evaluatie, stap voor stap verder beschikbaar te stellen in het land. Eerder was het streven daar eind 2016 mee te starten. Recent is eind 2015 in Rotterdam echter de invoer van nieuwe zaken in GPS tijdelijk gestaakt. Voordat het project in de proeftuin kan worden gecontinueerd, moet een aantal bevindingen zijn opgelost. Hiertoe is een multidisciplinair team samengesteld dat werkt aan het wegnemen van de ondervonden problemen.

Inmiddels zijn er plannen om MK-loopzaken, behalve in Rotterdam, ook op andere locaties eerder dit jaar te beproeven.

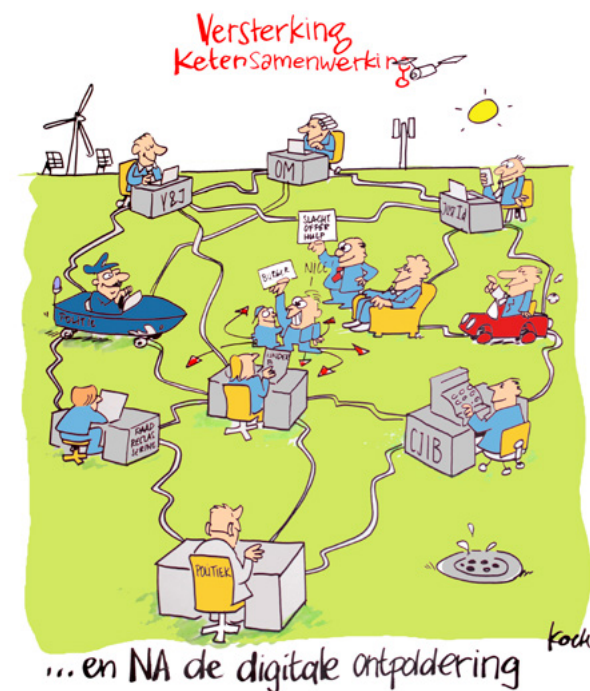
5.3 Digitale aanlevering en uitwisseling in Tweede lijn/Hoger Beroep in Den Haag

De proeftuin Den Haag bevindt zich in de voorbereidingsfase en onderzoekt hoe dossiers vanuit de rechtbank naar het Hof en vervolgens met het ressortsparket digitaal kunnen worden uitgewisseld. Ook wordt aandacht besteedt aan het verstrekken van dossiers via het advocatenportaal in hoger beroep en de uitwisseling met de Hoge Raad. Omdat de vereiste koppelingen nog niet zijn gebouwd, kunnen er ook nog geen beproevingen plaatsvinden. Het streven is de beproevingen rond de zomer van 2016 te starten. ■

René de Beukelaer, plaatsvervangend Hoofdofficier van Justitie arrondissementsparket Rotterdam

'De digitalisering komt echt, there is no way back. Dat doen we op de Rotterdamse manier, no nonsense/hard werkend/kritisch én gezamenlijk. We zitten met Rechtspraak, politie en OM samen in een bootje en we halen gezamenlijk de overkant. Daarbij hebben we begrip en aandacht voor elkaars problemen die elke organisatie in deze ontwikkeling ook echt heeft.'

6 Ketenbrede ontwikkelingen en visie

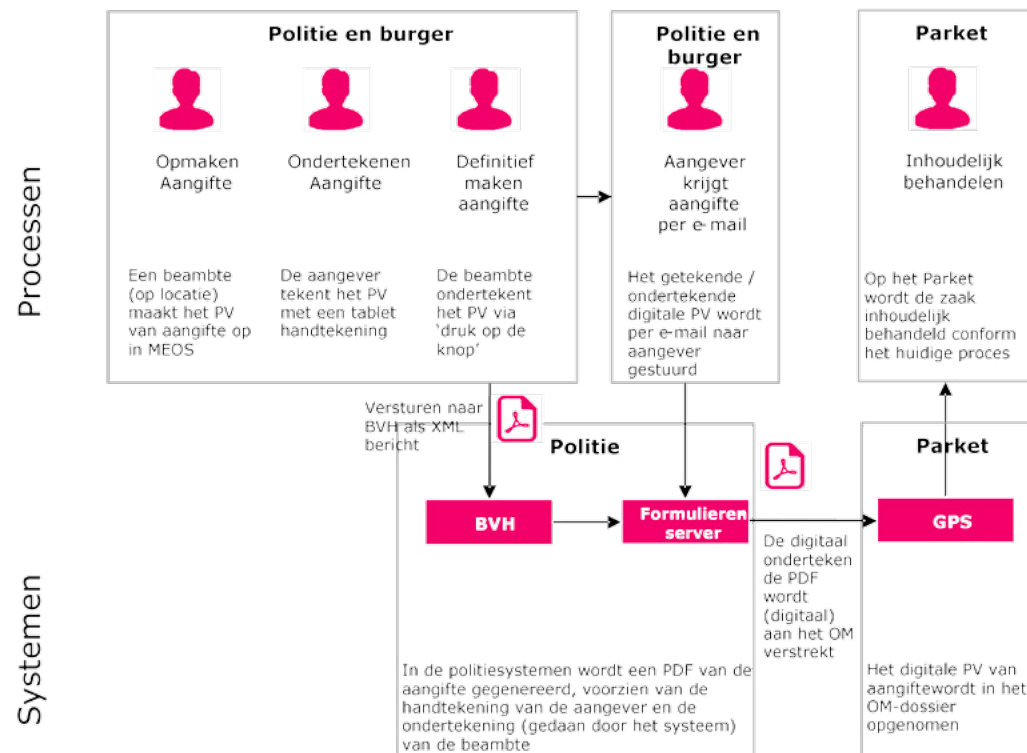
Zoals eerder aangegeven ligt binnen het programma DWS de focus op spoor 1 en is de aandacht voor spoor 2 vooral van belang om richting te krijgen voor stappen die in spoor 1 worden gezet. Inmiddels wordt echter om meerdere redenen breed de noodzaak gevoeld om op korte termijn meer zicht te krijgen op waar we over een aantal jaar in de keten willen staan. Men is het er over eens dat de situatie na realisatie van de eerste stappen nog geen toekomstvaste omgeving biedt. *Onder vervanging scannen* is bijvoorbeeld een noodzakelijke eerste stap, maar geen einddoel. Ook het opstellen van een gezamenlijke, onderbouwde investeringsagenda om de financiën voor realisatie van toekomstplannen toegewezen te krijgen, is een belangrijke reden om verder invulling te geven aan spoor 2 en het toekomstperspectief nu concreter vorm te geven.

Spoor 2 betreft de gezamenlijke visie op hoe strafrecht-ketenpartners in de toekomst – digitaal – willen samen werken. Inmiddels heeft een visiestuk, *Digitalisering in de strafrechtspleging*, geïnitieerd door het Ministerie van Veiligheid en Justitie en afgestemd met de ketenpartners, het licht gezien en is aangeboden aan de Tweede Kamer. Het visiestuk kan gezien worden als een eerste stap richting een meer concretere *stip op de horizon*. Los van de visie zijn op een tweetal ketenbrede vraagstukken belangrijke ontwikkelingen in gang gezet, die volledige digitale samenwerking/uitwisseling in de keten dichterbij brengen:

- Het realiseren van de richtinggevende ontwikkelingen op het gebied van **elektronisch tekenen** (hoewel formeel spoor 1) voor de strafrechtketen.

Deze maken mogelijk dat in volle omvang het papier uit de keten kan verdwijnen, vanaf het opstellen van het proces-verbaal tot en met de executie. Rond het elektronisch tekenen is inmiddels ook een belangrijke mijlpaal bereikt.

Elektronisch ondertekenen in de Strafrechtketen

Gezamenlijk hebben de ketenpartners binnen DWS een nieuwe grondvorm voor het elektronisch tekenen van stukken ontworpen. Deze wordt beproefd binnen de pilot rond aangifte woninginbraak op locatie (binnen het programma MEOS van de politie) in Gouda. De oplossing, die binnen het Ministerie van Veiligheid en Justitie wordt ontwikkeld voor een toepassing van elektronisch tekenen buiten de strafrechtketen, is in lijn met deze binnen DWS ontwikkelde grondvorm. Dit laatste geldt ook voor de – door Justid gebouwde – Validatie voorziening binnen de rechtspraak voor civiel/ bestuur. Met deze voorziening kun je de authenticiteit van het digitale stuk nagaan en zien of het wel of niet gewijzigd is. De concept AMvB en de bijbehorende

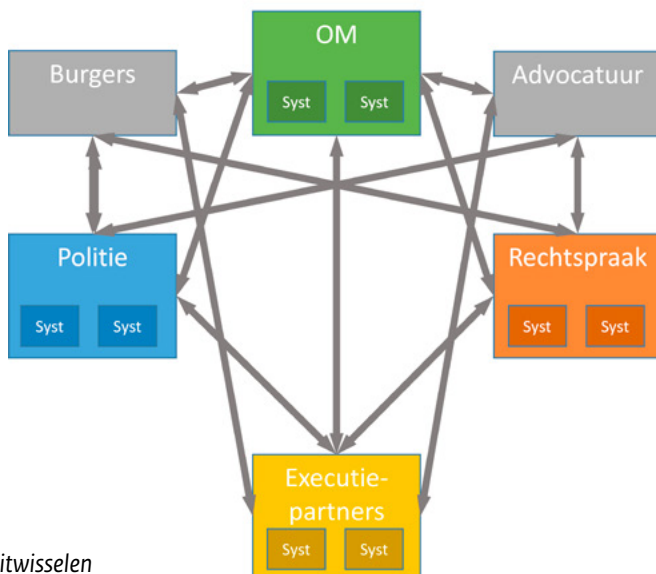
toelichting bij de Wet elektronische processtukken (inwerkingtreding 1 juli 2016) ondersteunen de voorgestelde oplossingsrichting binnen DWS juridisch inmiddels ook. Een mooi voorbeeld van een resultaat dat alleen door een intensieve ketensamenwerking wordt bereikt.

- In november 2014 is gezamenlijk besloten dat, naast het gebruik van CDD als digitaal archief (spoor 1), ook met behulp van CDD het **digitaal uitwisselen** (spoor 2) in een proeftuin beproefd gaat worden. Hieruit zijn twee parallelle trajecten voortgevloeid. Een traject waarbij vanuit DWS met de CIO offices/ beleidsafdelingen in de organisaties de ketenarchitectuur en het beleid met betrekking tot digitaal uitwis-

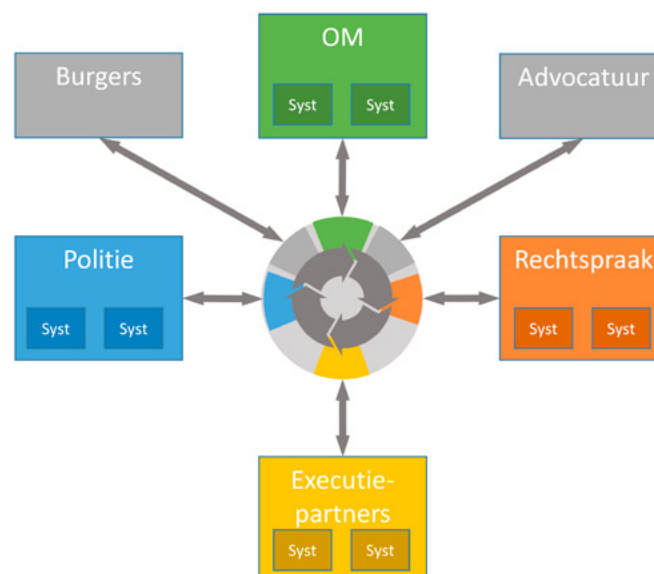
selen wordt afgestemd en uitgewerkt, en een parallel traject waarin de proef met digitaal uitwisselen met behulp van CDD concreet wordt voorbereid. Deze beproeving wordt in eerste instantie toegespitst op het uitwisselen van multimedia. Het uitgangspunt *eenmalige invoer, meermalen gebruik* dat in het eerdergenoemde Visiestuk is opgenomen staat in beide trajecten centraal.

In het kader van deze ketenbrede ontwikkelingen wordt nauw samengewerkt met de vreemdelingenketen. Het zal overigens het nodige vergen, voordat de genoemde ontwikkelingen op grote schaal gerealiseerd kunnen worden. ■

Huidige situatie

Toekomstige situatie

Visualisatie van Digitaal Uitwisselen

7 Plateauplanning voor 2016 tot 2020

Hoewel de druk groot is, kan niet heel spoor 1 in één keer worden gerealiseerd. Tegelijk is er de noodzaak om nu een eerste gezamenlijke en overzichtelijke stap te zetten in de digitalisering van de keten. Zo'n eerste stap zal, hoe simpel op het eerste gezicht, toch complex zijn. De lessen uit de Vreemdelingenketen, waar al eerder is gestart met het digitaliseren door processtukken te scannen, onderstrepen dit. Daar is geleerd dat deze ervaringen nodig zijn om straks de daaropvolgende stappen succesvol te kunnen zetten.

In dit kader is onderzocht wat een logische en haalbare volgorde van stappen is, wat daar nog voor nodig is en hoe deze stappen zich verhouden tot de toekomstige ontwikkelingen. Doel hiervan is aan te kunnen geven hoe gewerkt wordt richting het *digital born* (met elektronisch tekenen) aanleveren en het volledig digitaal uitwisselen van informatie in de toekomst en tegelijkertijd zoveel mogelijk voorkomen dat de ontwikkelingen voor de korte termijn later overbodig of belemmerend zullen zijn.

De verschillende stappen zijn uitgezet in tijd in de vorm van een plateauplanning, zie onderstaande schematische weergave.³ Doelstelling van de verschillende plateaus is om samenhangende, afgeronde stappen te omschrijven. Verschillende projecten in de keten dragen bij aan één van de plateaus. De opbouw in plateaus zorgt ervoor dat

er straks in stappen en dus beheerst geïmplementeerd kan gaan worden. Dit gelet op de grote veranderingen in werkwijzen per plateau voor de verschillende professionals. Per plateau wordt in kaart gebracht wat de diverse stappen voor de burger en de professional in de keten betekent.

Plateau 1: Papier uit de keten 1^e fase

Dit plateau is de eerste stap. Het betreft het ondervervanging scannen (lokaal, regionaal of centraal) van interventiezaken vanaf aanlevering op papier door de politie.

Na implementatie van geheel plateau 1 zullen OM en de rechtspraak:

1. interventiezaken volledig digitaal voorbereiden met *digitale* originelen (dus zonder nog een papieren dossier actueel te moeten houden);
2. terwijl deze originelen van een constante goede scankwaliteit zijn waardoor de leesbaarheid en ook de kwaliteit van tekstherkenning (OCR) is verbeterd ten opzichte van de bestaande situatie;
3. deze zaken ook digitaal afdoen, waarbij ook advocaten stukken digitaal tot hun beschikking (kunnen) hebben en slachtoffers digitaal informatie kunnen ophalen over hun zaak;
4. deze zaken achteraf digitaal archiveren en dus geen nieuwe papieren archieven meer hebben;
5. de werkprocessen hebben ingericht op digitaal werken.

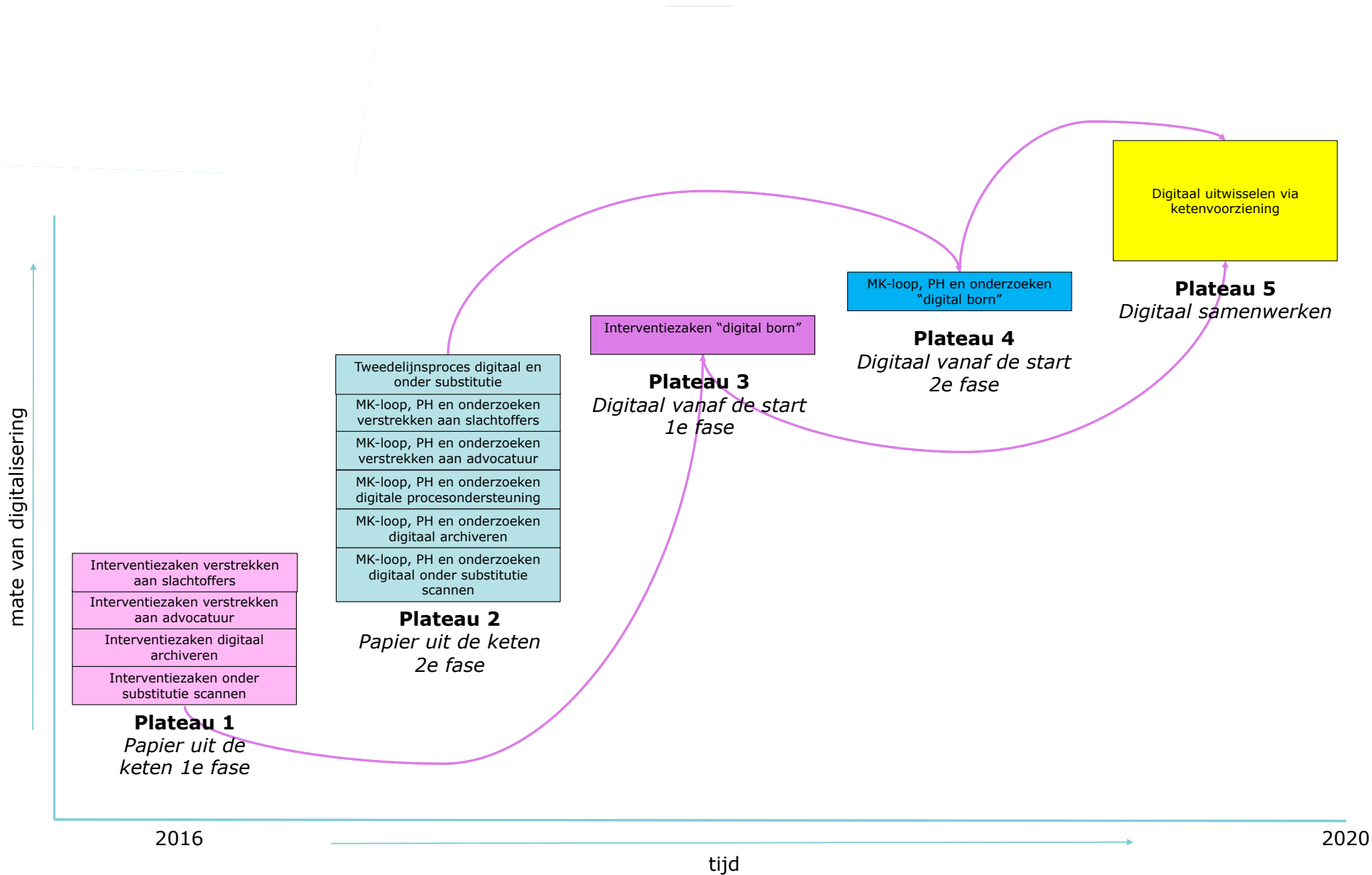
Plateau 2: Papier uit de keten 2^e fase

Waar GPS al geruime tijd voor interventiezaken wordt gebruikt, zal in plateau 2 de GPS functionaliteit voor meervoudige kamerzaken (MK– loopzaken en zaken met preventieve hechtenis) landelijk beschikbaar komen. Voorts zal de samenwerking in het kader van bijzonder onderzoek digitaal worden ondersteund. Als deze fase is afgerond kunnen alle zaken ondervervanging worden gescand, digitaal worden verwerkt en gearhiveerd.

Na implementatie van dit hele plateau is het voor het OM en de rechtspraak ook mogelijk om:

1. alle zaken, dus inclusief het onderzoeks- en preventieve traject, volledig digitaal voor te bereiden met *digitale* originelen;
2. terwijl de originelen van een constante goede scankwaliteit zijn en de leesbaarheid en kwaliteit van tekstherkenning (OCR) op niveau is;
3. al deze zaken ook digitaal af te doen (zowel bij de RC, in raadkamer, als ter zitting), waarbij ook advocaten stukken digitaal tot hun beschikking (kunnen) hebben en slachtoffers digitaal informatie kunnen ophalen over hun zaak;
4. deze zaken achteraf digitaal te archiveren; en
5. conform de nieuwe werkprocessen digitaal te werken.

³ De plateauplanning is uitgewerkt in het stuk *Digitaal Werken in de Strafrechtketen. Het Plan* (Programma DWS december 2015) en is op te vragen bij het programmabureau DWS.

De aanpassingen in de techniek zijn relatief eenvoudig vergeleken bij de enorme verandering in werkwijzen voor alle professionals in de keten. Het digitaal voorbereiden, behandelen en afdoen in deze complexere zaken is volledig nieuw en betekent een totaal andere manier van werken dan met papieren dossiers. In dit plateau moet ook de werkwijze van de politie verdergaand afgestemd worden op de veranderingen. Er zal hier extra aandacht moeten zijn om alle professionals mee te nemen, te ondersteunen met opleidingen en de juiste apparatuur en in staat te stellen complexe zaken goed te kunnen blijven afhandelen.

Plateau 3: Digitaal vanaf de start 1^e fase

Terwijl plateau 1 en 2 worden voorbereid en gerealiseerd, wordt gelijktijdig gewerkt aan de volgende uitdaging om het (centraal) scannen onder vervanging zoveel mogelijk overbodig te maken. In dit plateau worden niet langer papieren stukken gedigitaliseerd, maar worden de elektronisch getekende digitale stukken door de keten gestuurd. Dit heeft voor de politie een grote impact en levert vooral daar grote voordelen op. Denk alleen al aan meer tijd voor opsporing en handhaving.

Na implementatie van plateau 3 wordt het mogelijk:

1. voor burgers en professionals om documenten die relevant zijn voor interventiezaken rechtsgeldig elektronisch te tekenen;
2. om deze dossiers en (elektronisch getekende) documenten vervolgens rechtsgeldig digitaal uit te wisselen in de keten en naar buiten.

Plateau 4: Digitaal vanaf de start 2^e fase

Plateau 3 vormt de basis voor het gebruik van het elektronisch tekenen. In plateau 4 wordt het elektronisch tekenen en rechtsgeldig digitaal uitwisselen gerealiseerd voor de overige documenten en procesgebieden in de strafrechtketen, dat wil zeggen MK-loopzaken, zaken met preventieve hechtenis en onderzoeken. Het op papier tekenen van documenten en vervolgens scannen onder vervanging zal dan alleen nog nodig zijn in bepaalde omstandigheden. Deze fase betekent de start van het daadwerkelijk volledig digitaal kunnen samenwerken zonder tussenkomst van papier tussen politie, OM, rechtspraak, advocatuur en burgers.

Na implementatie van plateau 4 wordt het mogelijk:

1. in alle zaken in de keten vrijwel papievrij te werken;
2. dat behalve de politie ook het OM en de rechtspraak alle door henzelf gemaakte stukken elektronisch tekenen.

Plateau 5: Digitaal samenwerken

Ondertussen wordt de komende jaren gewerkt aan de volgende innovatiestap. De eerste vier plateaus bouwen voornamelijk voort op een werkwijze met documenten. In een moderne digitale werkomgeving zal, met dezelfde rechtsgeldige waarde als de huidige originele papieren en de originele digitale documenten, langzaam worden overgegaan op het werken met gestructureerde gegevens in plaats van documenten. Het al eerder in paragraaf 6 genoemde *enkelvoudig invoer en meervoudig gebruik* is hierbij het uitgangspunt. De resultaten van plateau 5 en de exacte gevolgen voor de strafrechtketen zijn nog niet bekend. Beoogd wordt dat de innovaties in digitaal werken van de afzonderlijke ketenorganisaties redelijk onafhankelijk van elkaar kunnen plaatsvinden.

Wel is duidelijk dat na implementatie van dit plateau:

1. ontsluiting van dossiers binnen de keten eenvoudiger is.
2. de in de vorige plateaus beschikbaar gekomen voorzieningen, zoals portalen voor slachtoffers en advocaten, nu zijn geoptimaliseerd. ■

8 Implementatie

8.1 Strategie: Ketenbrede teams

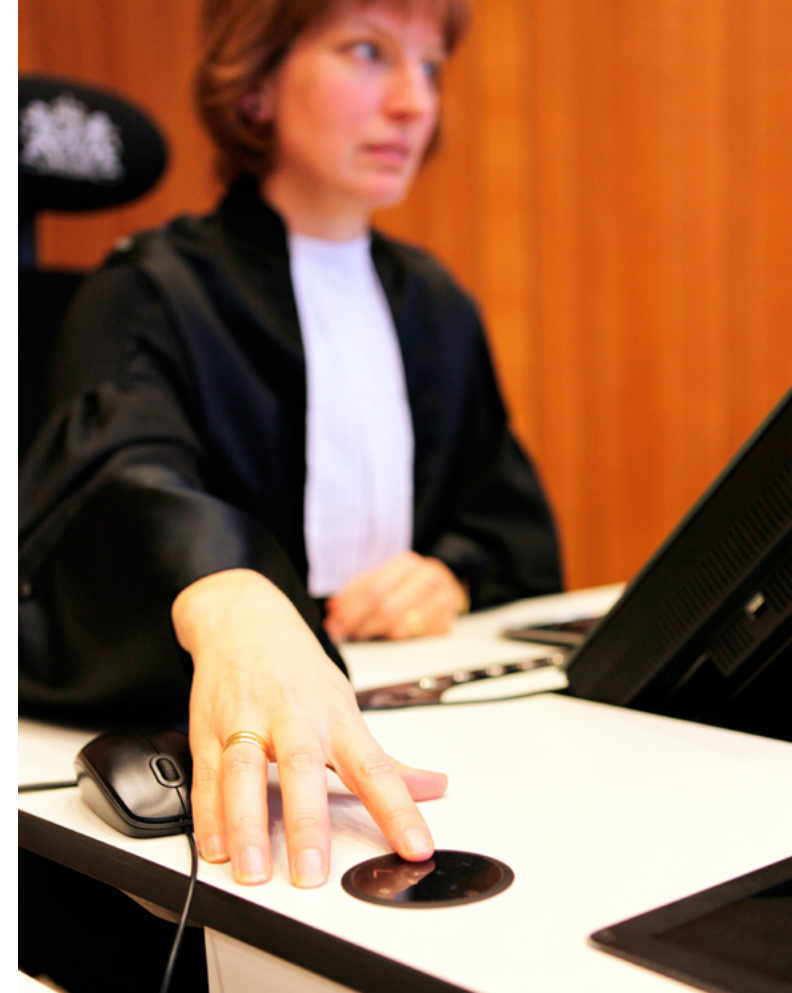
Ter voorbereiding op de landelijke toepassing van proeftuinresultaten hebben de ketenpartners binnen DWS een aantal uitgangspunten geformuleerd voor de implementatie. Een van die uitgangspunten is dat na de afronding van de proeftuinen en een 'GO' voor implementatie, de resultaten in tranches van één of meer arrondissementen/regio's in fasen lokaal beschikbaar worden gesteld. Hierbij wordt rekening gehouden met het gegeven dat verschillende arrondissementen/regio's verschillende werkwijzen hanteren en daarmee verschillende uitgangsposities kennen. De implementatie is daarom maatwerk, bijvoorbeeld in termen van veranderingstempo en grootte van de verandering. Nauwe samenwerking en afstemming in de hele keten is ook in deze fase zeer belangrijk en daarom is besloten om zowel op landelijk niveau als lokaal ketenbrede implementatieteams in te richten, met de partners politie, OM en rechtspraak en betrokkenheid van Justid. De verantwoordelijkheid voor de implementatie ligt bij de ketenpartners en wordt uitgevoerd onder governance van de stuurgroep DWS. De landelijke werkgroep implementatie heeft de opdracht een ketenbreed implementatieplan op te stellen dat de gezamenlijke contouren geeft voor de implementatie. Kortom, de gezamenlijke aanpak. Daarnaast heeft dit team een coördinerende rol. Het zal voorafgaand en tijdens de implementatie afstemming organiseren, de implementatie monitoren, knelpunten inventariseren en adresseren, en zo nodig ondersteuning bieden.

8.2 Start implementatie

Mede op basis van de eerste proeftuinresultaten is besloten tot een eerste gezamenlijke stap, te weten het scannen onder vervanging van interventiezaken. Een **gedeelte** van het eerste plateau.

Dit lijkt ten opzichte van de huidige situatie, waar het OM zelf de interventiezaken scant en deze zaken al digitaal (kopie conform) worden voorbereid en afgedaan door het OM en de rechtspraak, een kleine stap. Deze eerste gezamenlijke stap geeft echter (naast dat het papieren origineel verdwijnt en de kwaliteit van het digitale exemplaar verbetert) belangrijke lessen in de keten voor de volgende implementatie in complexere zaken. Deze eerste stap heeft bovendien betrekking op 70 à 80 procent van de misdrijfzaken die bij het OM binnenkomen (waarvan weer grofweg 50% doorgaat naar de rechtspraak).

Het voornemen is om te starten met de implementatie in de eerste helft van 2016. Dat wordt nu gezamenlijk voorbereid in de ketenbrede landelijke werkgroep. De uitkomsten van de proeftuin Noord-Nederland dienen als basis voor de kaders van de landelijke implementatie. Deze kaders zijn voor een groot deel ook benoemd in de eerdergenoemde PSA voor de proeftuin Noord-Nederland. ■

Johan Wiltvank, algemeen directeur Justitiële Informatiedienst

'We willen in de strafrechtketen graag af van al dat papier. Dat kan door te 'scannen onder vervanging'.

'We hopen dus snel te starten met de landelijke implementatie van de resultaten van de proeftuinen Noord- en Oost-Nederland.'

9 Vooruitblik: duurzaam samenwerken

Zoals genoemd heeft de gehele top van de strafrechtketen besloten de in het kader van VPS ingezette brede ketensamenwerking duurzaam te bestendigen.

De ondertekening van dat Besluit in oktober 2015 in aanwezigheid van de Minister is **een historisch moment** te noemen.

Op dit moment wordt hard gewerkt aan de uitvoering van dat besluit. Ter ondersteuning van het Strategisch Strafrechtketenberaad i.o. is een ketendirecteur aangesteld en met ingang van 1 maart 2016 een ketenbureau opgericht. In verband hiermee is aan het programma VPS decharge verleend.

Eerder is vanuit DWS aan de bestuurders al meegegeven dat:

- de urgentie hoog is om de inmiddels opgebouwde kennis en deskundigheid over de digitalisering in de keten in zijn geheel binnen de betrokken ketenorganisaties te borgen;
- de huidige financieringsafspraken per kolom de ketensamenwerking onvoldoende ondersteunen;
- digital born (elektronisch tekenen) en volwassen digitaal archief met de mogelijkheid tot digitale uitwisseling (zie plateaus 3, 4 en 5) nog veel investeringen vergen.

In nauw contact met de nieuwe ketendirecteur worden voorbereidingen getroffen om het programma DWS

– met aandacht voor voorgaande – ook in de nieuwe governance een goede plek te geven. Hierbij wordt er voor gezorgd dat gezamenlijk op de ingezette weg verder gewerkt kan worden.

Behalve dat het fundament voor een mooie digitale toekomst is gelegd, zijn er ook heel veel andere ontwikkelingen gaande die van invloed zijn op de toekomst. Denk alleen maar aan de Herziening van het Wetboek van Strafvordering. We gaan in de strafrechtketen hele interessante jaren tegemoet.

Samenwerken in de keten, zoals we beogen, is een vereiste om al deze ontwikkelingen te laten slagen. ■

